REMISSVAR

2026-11-02

Dnr: BO 2026-0261

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37)

(dnr U2026:01238)

Inledning och avgränsning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Övergripande synpunkter

Barnombudsmannen välkomnar utredningens intention att skapa en mer likvärdig förskola med höjd kvalitet. En likvärdig förskola med höjd kvalitet är grundläggande för att uppfylla förskolans kompensatoriska uppdrag och ge varje barn de bästa förutsättningarna för framtiden. Alla barn i Sverige bör ges förutsättningar för lärande och ett välutvecklat språk.[1] Det är en av de viktigaste tidiga insatser samhället kan vidta.

Barnombudsmannen anser att det är en självklarhet att det svenska språket ska utgöra grunden i förskolans verksamhet på samma sätt som i skolan. Tillgång till det svenska språket är en central rättighet för barn i Sverige – för att kunna ta till sig kunskap, göra sina röster hörda och bli en del av samhället. Detta är också i linje med utbildningens syfte som tydligt beskrivs i portalparagraferna 4 § och 5 § i skollagens första kapitel.

Barnombudsmannen anser att förskolans status måste höjas och förslagen i utredningen är ett viktigt steg i denna riktning.

Synpunkter enligt utredningens disposition

6. En likvärdig förskola av god kvalitet

6.3.1 - Tydliggörande och vägledning avseende vad som är likvärdighet och kvalitet i förskolan, - Ett stödmaterial för likvärdighet och god kvalitet i förskolan ska tas fram

6.3.2 En statlig strategi för förskolans framtida kompetensförsörjning

[1] Artikel 2 i barnkonventionen

Barnombudsmannen
Box 22106
104 22 Stockholm
Lindhagensgatan 126
Telefon 08-692 29 50
Fax 08-654 62 77
www.barnombudsmannen.se

6.3.3 Stärkt tillsyn utifrån ett likvärdighetsperspektiv

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 6.3.1, 6.3.2 samt delar bedömningen i avsnitt 6.3.3. Det är av största vikt att ett helhetsgrepp tas gällande kvaliteten i och kompetensförsörjningen för den svenska förskolan. Det är också angeläget att det tydligt definieras vad god kvalitet är och hur det ska följas upp då skillnaderna mellan förskolor i Sverige är orimligt stora, både vad det gäller kvalitet och tillgång till utbildad personal. Alla barn har rätt till en förskola av hög kvalitet med kompetent personal med rätt utbildning för uppdraget.

7. Barngruppsstorlekar och personaltäthet

7.4.1 Högsta antal barn i en barngrupp i förskolan ska regleras,

7.5.1 En miniminivå av antal personal per barn ska införas

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 7.4.1 och 7.5.1 samt delar bedömningen i avsnitt 7.5.1.

Barnombudsmannen anser dock att regleringen gällande antal personal per barn bör kompletteras med ett tydligt krav på antal förskolelärare per barn. Ett sådant krav är, i linje med vad utredningen skriver, en förutsättning för att kunna åstadkomma en förskola av hög kvalitet samt uppfylla läroplanens mål när det gäller förskolan. Barnombudsmannen noterar att utredningen skriver att krav på förskollärartäthet per barngrupp inte är möjligt att införa i dag på grund av bristen på förskollärare och den ojämna fördelningen av förskollärare i landet. Barnombudsmannen noterar vidare att utredningen ser det som angeläget att den föreslagna kompetensförsörjningsstrategin särskilt tar fram förslag på hur ett krav på förskollärartäthet ska kunna införas på sikt. Barnombudsmannen tillstyrker också som framgått förslaget om en statlig strategi för framtida kompetensförsörjningen i den svenska förskolan (jfr avsnitt 6.3.2). Samtidigt är det inte godtagbart att tiden får gå utan att alla barn får tillgång till den utbildning i förskola som de har rätt till. En tidpunkt för när krav på antal förskolelärare per barn kan införas behöver därför bestämmas redan nu, och regeringen samt lagstiftaren skyndsamt vidta alla möjliga och lämpliga åtgärder för att säkerställa tillgången till förskolelärare när kravet träder ikraft.

8. Förskolepersonalens språkkunskaper

8.9.3 Huvudmannen ska ansvara för att personal som arbetar i barngrupp har tillräckliga språkkunskaper i svenska

8.9.4 Föreskrifter om vilken nivå av svenska som ska krävas ska tas fram

8.9.5 Skolverket ska ta fram ett kartläggningsmaterial

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 8.9.3, 8.9.4 och 8.9.5. En grundläggande förutsättning för att åstadkomma en god språkutvecklande miljö i förskolan för barnen är att personalen som är med barnen har goda kunskaper i det svenska språket.

9. Språket i skolväsendet

9.4.2 En upplysningsbestämmelse som hänvisar till språklagen

9.4.3 Särskilt om förskolan

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 9.4.2 och 9.4.3. Det svenska språket är viktigt för att barn ska tillgodogöra sig utbildning genom livet och det är

en självklarhet att det svenska språket ska vara grunden i förskolan, precis som det är i skolan. Barnombudsmannen vill samtidigt vara tydlig med att en satsning på att stärka det svenska språket inte innebär en motsättning till barns rätt till modersmålsundervisning. Forskning visar tydligt vinsterna med att barn också får utveckla sitt modersmål parallellt med sitt andraspråk[2].

10. Utgångspunkter för en förskola för barn med behov av språkstärkande insatser

10.6.1 De alternativa åtgärderna till ett obligatorium bör utvecklas vidare

10.6.2 Det behövs särskilda språkstärkande arbetssätt i svenska

10.6.3 En obligatorisk förskola för vissa barn förutsätter en likvärdig förskola av god kvalitet för alla barn

Barnombudsmannen delar bedömningarna som utredningen gör i avsnitt 10.6.1, 10.6.2 och 10.6.3, i synnerhet bedömningen som gäller att alla barn som har behov av språkstärkande insatser bör omfattas samt att kvaliteten ska vara säkerställd i alla förskolor för alla barn. Barnombudsmannen vill i sammanhanget lyfta vikten av att det finns speciallärare även i förskolan för att höja den språkutvecklande kompetensen bland personalen. Barnombudsmannen har tidigare framfört en rekommendation[3] att det bör finnas krav på att även förskolan har en barnhälsa så som skolan har en elevhälsa, där det ska finnas personal med specialpedagogisk kompetens. Det är även gynnsamt att det finns tillgång till logopeder för att tidigt kunna genomföra insatser för de barn som är i behov av det.

11. Rättslig analys av en obligatorisk förskola för vissa barn

11.4 Utredningens sammanfattande analys och bedömning

Barnombudsmannen delar utredningens bedömning att det inte bör införas en obligatorisk förskola för vissa barn. Barnombudsmannen förespråkar istället att en obligatorisk förskola införs för alla barn från minst tre års ålder. Att tidigt ge alla barn samma förutsättningar, att jobba förebyggande och främjande och att samhället i stort jobbar med tidiga och kompensatoriska insatser gynnar barn ur många aspekter. Barnombudsmannen noterar de olikheter som utredningen beskriver när det gäller till exempel personalens utbildningsnivå mellan olika förskolor i landet och inser att kvaliteten i den svenska förskolan måste höjas och bli mer likvärdig innan steget till ett allmänt obligatorium kan bli aktuellt. Barnombudsmannen menar samtidigt att det inte är godtagbart att tiden får gå utan att alla barn får tillgång till förskola. Tydliga och tidsbestämda krav måste ställas redan nu och regeringen samt lagstiftaren vidta alla möjliga och lämpliga åtgärder för att säkerställa likvärdighet och kvalitet i förskola. I Barnombudsmannens rapport *Det har alltid funnit våld, alltså när det har funnits problem gjordes följande rekommendation*:

> ”Rätten till förskola ska tillkomma barnet och inte villkoras av föräldrars livssituation eller sysselsättning. En fullföljd skolgång är en stark skyddsfaktor för barn och förskolan lägger grunden för det livslånga lärandet. Förskolan har också en viktig roll i skyddet av yngre barn och kan upptäcka och förebygga utsatthet. För barn i utsatthet är förskolan extra viktig. Regeringen bör införa obligatorisk

[2] Modersmålsundervisning | Institutet för språk och folkminnen
[3] Barnombudsmannen (2026) Det var som att leva i ett fängelse. Jag kunde knappt andas.

förskola från minst tre års ålder för att säkerställa alla barns möjligheter och rättigheter. Kommuner och andra huvudmän ansvarar för att säkerställa kvaliteten i förskolans verksamhet samt att det finns en tydlig uppföljning kring barnets närvaro i förskolan.” [4]

12. Förslag på insatser för en stärkt språklig utveckling i svenska i förskolan

12.2 En försöksverksamhet med språkstärkande insatser för vissa barn i förskolan

12.2.2 Försöksverksamheten ska regleras genom författning

12.2.3 Målgruppen för de språkstärkande insatserna ska definieras genom befintlig reglering

12.2.4 Huvudmannen ska erbjuda språkstärkande insatser om 25 timmar per vecka (avgiftsfritt)

12.2.5 Eventuella sanktioner vid omotiverad frånvaro

12.2.6 De språkstärkande insatserna

12.2.7 Försöket ska pågå i två år och finansieras genom statsbidrag

12.2.8 Beslut om statsbidrag för språkstärkande insatser

12.2.9 Skolverket ska ha övergripande ansvar för försöksverksamheten, men huvudmännen för de enskilda försöken

12.2.10 En eventuell permanent reglering om särskilda språkstärkande insatser i förskolan för vissa barn

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 12.2, 12.2.2, 12.2.3, 12.2.4, 12.2.6, 12.2.7, 12.2.8, 12.2.9 och delar bedömningen i avsnitt 12.2.10.

Gällande utredningens bedömning i avsnitt 12.2.5 anser Barnombudsmannen att situationen då ett barn har en omotiverad frånvaro samt konsekvenserna av det kan behöva problematiseras ytterligare. Om det har gjorts en bedömning att ett barn är i behov av språkstärkande insatser och barnet har blivit erbjuden en plats men faktiskt inte närvarar, kan det finnas en risk att barnet inte får den omsorg som barnet har rätt till. Det är då viktigt att motiverande samtal sker från olika håll så som förskola, barnavårdscentral (BVC) och vid behov från socialtjänst.

12.3.1 Den uppsökande verksamheten och erbjudande om plats i förskola bör utvärderas, och utökade insatser eventuellt föreslås

12.3.2 Barns närvaro i förskolan bör följas upp och det närvarofrämjande arbetet utvecklas

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 12.3.1 och 12.3.2. Barnombudsmannen ser positivt på insatser som ökar inskrivningsgraden i förskolan samt att den uppsökande verksamheten utvärderas. Det är dock än mer väsentligt att följa upp närvaron. Inskrivningsgraden i Sverige är hög, däremot framgår det inte hur hög närvaron är. Om barnen inte är närvarande i förskolan har flertalet förslag i betänkandet ingen effekt. För att tillgodogöra sig alla insatser och utbildning behöver barnet vara närvarande – det är grundläggande i skolan så väl som i förskolan. Det är därför nödvändigt att ha en systematisk uppföljning av barns närvaro i förskolan.

[4] Barnombudsmannen (2025) Det har alltid funnit våld, alltså när det har funnits problem.

12.4 Utökad rätt till avgiftsfri allmän förskola för alla barn

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget i avsnitt 12.4. Idag erbjuder flera kommuner redan detta och Barnombudsmannen ser positivt på att alla barn i Sverige får samma möjlighet till fler timmar i veckan och att det är avgiftsfritt.

13. Förslag om språkutvecklande stöd i svenska i förskolan

13.2.1 Hemkommunens ansvar

13.2.2 Skolverket ska ta fram ett nationellt kartläggningsmaterial för bedömning av yngre barns språkkunskaper

13.2.3 Hemkommunen ska informera om språkbedömningen

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 13.2.1, 13.2.2 och 13.2.3. Det är av stor betydelse att bedömningen av barns språkkunskaper sker på ett likvärdigt och tillförlitligt sätt. Barnombudsmannen vill därför göra ett medskick att själva bedömningen av barnets språk måste göras av en person som har rätt utbildning och kompetens, det bör också ske i en miljö där barnet är tryggt och har rätt förutsättningar att visa sina språkkunskaper. För att syftet med förslaget att ge språkutvecklande stöd i förskolan ska uppnås behöver kommunerna lägga mycket tid och engagemang på att informera vårdnadshavare om varför detta är bra för barnen, att det är en rättighet för barnen att få tillgång till det svenska språket, för barnets bästa.

13.3 Undantag från kravet på obligatorisk språkbedömning

13.4 Barn som behöver det ska ha rätt till språkutvecklande stöd i förskolan

13.5 Obligatorisk tilldelning av plats vid en förskoleenhet för språkutvecklande stöd

13.5.1 Hemkommunens ansvar för en senare språkbedömning och tilldelning av plats vid en förskoleenhet för språkutvecklande stöd i svenska

13.6 Eventuella sanktioner vid omotiverad frånvaro

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen i avsnitt 13.3, 13.4, 13.5 och 13.5.1 och delar bedömningen i avsnitt 13.4.

Gällande bedömningen i avsnitt 13.6 hänvisar Barnombudsmannen till synpunkterna avseende 12.2.5. Barnombudsmannen anser att det behöver problematiseras om ett barn inte närvarar i förskolan liksom konsekvenserna av det.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit utredare Linda Silvermyr. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjurist Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
Barnombudsman

Kopia till
u.s.remissvar@regeringskansliet.se